

Zondag 17 juni 1917 – enige editie

Amsterdam – Vlaams feest.

Men schrijft ons:

We hebben weer kermis hier, ondanks de oorlog, of beter, juist als gevolg van de oorlog. Want de bedoeling van het kermisfeest, op de terreinen van de A.J.C., is de kas van het Belgische liefdadigheidsfonds te stijven. De Belgische geïnterneerden in ons land en de vele slachtoffers in het Belgenland zullen uit de opbrengst van het feest wat in hun lijden worden verzacht en – de Belgen waarden de Hollandse gastvrijheid en denken niet alleen aan zichzelf – ook aan de lijders van de Drentse Veenbrand, zal iets worden afgedragen.

De kermis is gisteren in de namiddag geopend, nadat er vrijdagavond reeds als inleiding, een optocht van Belgische geïnterneerden was gehouden. De Belgen hebben daarbij een ovatie gebracht voor het huis van de burgemeester en mevrouw Tellegen bloemen aangeboden worden.

De ouderwetse kermistenten staan nu op het A.J.C. terrein, daar is de stoomcarrousel, de schiettent en al dat haast vergeten kermisgedoe weer, dat nu vrolijk schittert en straalt in de heerlijke, misschien wat te felle zomerzon. En door al de kleurenleutigheid zijn bloemenslingers gezwierd en wapperen Belgische en Nederlandse vlaggen.

Belgische geïnterneerden fungeerden als “spullenbazen” en lieve Vlaamse meisjes verkopen grappige dingen en mooie programma’s welke de schilder A. Ost verzorgd heeft. Ost heeft nog veel meer gedaan. Hij heeft de affiche getekend en de beeldende kunsttent, tot nu toe nooit op een kermis vertoond, ingericht. In die tent hangen tal

van aquarellen van genoemde schilder en van Belgische kunstbroeders en –zusters. Er is nog meer beeldende kunst, een karikatuurtentje van Van Raemdonck, De Metz, Burg en Termote, waar karikaturen op papier en in bas-reliëf worden vervaardigd, een soort artistieke snelfotografie.

Zo vinden we dan op het feest de oude kermisvreugde heel innig verenigd met mooie Vlaamse kunst.

Een variété-tent is er ook, één van heel goede soort. Fraaie en ruime tent is zij, versierd met schilderijen van Benncke, gezellig en prettig aandoend. In dat milieu treden de beste Nederlandse cabaretartiesten op, het echtpaar Pisuisse, Antoinette van Dijk, Maggie Movris, Louis David, Herming, enzovoort.

Het was gistermiddag wat warm op de IJclub en dat had invloed op het bezoek. Tegen de avond werd het drukker en gezelliger, toch blijft het wat te lang licht voor echte kermisvreugde. Toch was het er prettig op heel het terrein en in de cabarettent vierde de kunst hoogtij; het feest belooft goed te worden voor het Belgische liefdadigheidsfonds, dat zich noemt: Zonder naam maar niet zonder hart.”

Londen, 16 juni. Officieel: De stellingen, die donderdag bezuiden het kanaal van Ieper naar Komen veroverd waren, werden gisteren na een geduchte artillerievoorbereiding aangevallen. De vijand is op alle punten geheel en al teruggeslagen.

De toekomst der oorlogsverminkten.

St. Adresse, 1 juni 1917.

Het vraagstuk der oorlogsverminkten komt langzamerhand tot rijpheid. Het zijn thans niet meer uitsluitend de deernis met de

onafzienbare scharen van die ongelukkigen en de nationale erkentelijkheid jegens hen gekoesterd, die als drijfveren der bekommernis voor hun lot werkzaam zijn, doch de meest nuchtere sociale en economische overwegingen doen hun invloed gelden. Bij die verplaatsing van het zwaartepunt van het vraagstuk hebben de oorlogsverminkten zelf het meest te winnen.

In de oorlogvoerende landen, waar de moderne uitgebreidheid van het leger nagenoeg alle beschikbare mannelijke krachten voor de krijgsmacht heeft opgevorderd, wekken de duurzame leegten in het arbeidsleger teweeggebracht, de grootste bezorgdheid voor de toekomst. En het besef, dat de uiterste spaarzaamheid zal moeten worden in acht genomen met wat er op de dag van de vrede zal resten, drijft er noodzakelijkerwijze toe een beroep te doen op dat belangrijk deel van de uit de oorlog terugkerenden, die een groter of kleiner deel van hun arbeidsgeschiktheid van weleer hebben verloren. Juist die behoefte om de arbeidsgeschiktheid van de oorlogsverminkten zo hoog mogelijk op te voeren en niet te volstaan om op filantropische wijze de verminkte een zoveel mogelijk kommersvrije toekomst te verzekeren, heeft het gehele vraagstuk in de goede bedding geleid. De geboden hulp werd er veel omvangrijker door. Het gehele reddingswerk werd er door gewijzigd. De aanvankelijke pogingen van het eerste en het tweede oorlogsjaar vergroerden langzamerhand tot een omvangrijk en doelbewust streven. En thans is men zover in ervaring en inzicht gevorderd, dat het pas in Parijs gehouden congres der verminkteninstellingen van de Ententelanden de grondslagen heeft gelegd voor een reddingswerk krachtig genoeg om de noodstand in zijn volle omvang te beheersen.

Reeds onmiddellijk nadat de eerste verminkten aan de maatschappij werden teruggegeven – juister gezegd: in het gewone leven werden teruggestoten, ving de naastenliefde haar werk aan. Meest in “oude werkplaatsen”, instellingen uit vroegere oorlogen overgebleven of

uit vreedstijd: inrichtingen voor blinden en kreupelen, doofstommen, hardhorigen, opzettelijke invalidenhuizen. Talrijk waren de oorlogsslachtoffers, die in deze liefdadige instellingen een heilzaam verblijf vonden.

Rijkelijk toevloeiende giften maakten de oprichting van nieuwe tehuizen van allerlei aard mogelijk. Tal van zeer begoeden en minder begoeden ruimden een plaats in aan eigen haard om de eervol verminkte bij te staan. Maar hoe groot de bewondering ook moge zijn voor de bijstand op zo ruime schaal verleend, ze kon de bezorgdheid voor de algemene toestand niet verminderen. Voor helaas het merendeel verminkten werd de toestand aldus, dat zij, na de geneeskundige verzorging, terugkeerden in het leven van voorheen, zonder dat de verloren geschiktheden om door eigen arbeid in hun levensonderhoud te voorzien, door een andere bekwaamheid was vervangen. Ze bevonden zich in de toestand van gestranden, van wie het harde leven en de moedeloosheid niet zouden nalaten een wrak te maken. Dit volkomen onvoldoend toegerust terugkeren in de burgermaatschappij bleek weldra de kern van het vraagstuk te zijn. En de belangrijkste beslissing van het Parijs congres was dan ook deze, die de volgende stelling tot grondslag heeft: "De conferentie spreekt de wens uit om voor alle gebrekkige of verminkte militairen, wiens belang zulks vordert, een beroepsheropleiding verplicht te stellen. Die militairen zullen niet gedemobiliseerd worden dan bij het beëindigen van hun heropleiding of wedergeschiktmaking voor hun beroep. Gedurende de tijd van hun heropleiding blijven hun families de gewone ondersteuning ontvangen, uitgekeerd aan de families van gemobiliseerden.

De belanghebbenden trekken behalve hun soldij, een loon, dat tenminste een frank per dag moet bedragen. Zij die zich onwillig betonen, zullen de heropleidingsscholen kunnen verlaten, na een

verklaring te hebben getekend, dat zij afstand doen van alle bescherming, die van overheidswege zou worden verleend aan de heropgeleide verminkten. Deskundige commissies, waarin treden; heropleidingsdeskundigen, geneesheren, opvoedkundigen en technici, magistraten en sociologen, zullen alle “kandidaten ter reformering” (dus feitelijk allen, die om andere redenen dan het bevel tot algehele of gedeeltelijke demobilisatie het leger zullen verlaten) onderzoeken en bepalen wie van hen zullen geplaatst worden in de instellingen tot beroeps-heropleiding of geschiktmaking voor het oude beroep”.

Later zullen wij nog gelegenheid hebben terug te komen op het congres van Parijs, om daarbij uiteen te zetten in welke richting de verminktenzorg zich beweegt en welke uitkomsten reeds zijn verkregen. Om echter een duidelijk beeld te geven, hoe het vraagstuk langzamerhand rijpte, is het nodig de ontwikkeling van het vraagstuk na te gaan bij de Belgische verminkten, daar merkwaardig genoeg, het Belgisch initiatief toonaangevend is. Italiaanse, Franse en Engelse deskundigen, die ieder in eigen land veel hebben verricht voor de verminktenzorg, erkennen dit volmondig en in hun rapporten voor het congres van Parijs, en bij de beraadslaging werd wat België verricht heeft, steeds als een betrouwbaar richtsnoer geroemd. Trouwens van de daar aangebrachte ervaring vormde de Belgische het leeuwendeel. België heeft de zorg voor zijn oorlogsverminkten groots aangevat, en wellicht is de mening niet zo geheel onjuist, dat het droeve lot van dat land, dat zijn verminkten in den vreemde wierp, het juist mogelijk maakte die zorg op brede grondslag te vestigen, in plaats haar over te laten aan vele en zeer verspreide kleinere pogingen van particulieren, die, hoe verdienstelijk op zichzelf ook, toch tegenover de omvangrijkheid van de noodstand slechts zwakke en ontoereikende hulp kunnen brengen.

De omstandigheden maakten het bovendien onmogelijk de verminkten en gebrekkigen naar hun haardsteden terug te zenden.

Na de slag aan de IJzer, in oktober en november 1914, waren de Belgische ambulances overvol en de gezondheidsdienst had nog geen gelegenheid gehad achter het front voldoende hospitalen in te richten. Een groot aantal verminkten werden dientengevolge zo haast mogelijk met groot verlot gezonden. Bij de schaarste aan werkkrachten vonden velen, die nog geschiktheid tot werken hadden, een middel van bestaan. Maar de overigen dwaalden in Frankrijk en Engeland langs de straten, vrijwel bedelend. Ze genoten wel een tegemoetkoming (in het Verenigd Koninkrijk bedroeg die twee shilling per dag), maar hun toestand was niettemin erbarmelijk, zodat op afdoende wijze moest worden ingegrepen. Ten einde in hun lot te voorzien en tevens om te voorkomen, dat voortaan verminkten de krijgsdienst zouden verlaten, zonder dat zij opnieuw de geschiktheid om door hun arbeid in hun levensonderhoud te voorzien hadden verworven, gelaste de minister van oorlog, baron de Broqueville, dat alle soldaten, die "gereformeerd" waren, aan een nieuw geneeskundig onderzoek zouden worden onderworpen. Zij, die op een behoorlijke wijze in eigen onderhoud konden voorzien en daartoe een gelegenheid hadden gevonden, gingen in verlot zonder soldij. De overigen bleven in dienst en werden naar bijzondere depots gezonden, waar zij een heropleiding tot enig beroep zouden ontvangen. Ze werden kandidaten ter reformering, en bleven onder de krijgstuicht. Tegelijkertijd werd eenzelfde maatregel getroffen voor hen die in de toekomst het hospitaal zouden verlaten als gereformeerde. Ook zij zouden aan een onderzoek worden onderworpen, dat uit moest maken of zij al dan niet voor beroepsheropleiding in aanmerking zouden komen.

Velen van hen werden naar het tehuis voor oorlogsinvaliden gezonden, hetwelk inmiddels door de kamer van

volksvertegenwoordigers, met name de heer Schollaert, was opgericht. Dit tehuis, ondergebracht in het park van een uitgestrekte Normandische villa, breidde zich snel uit, en ondanks de wankelende gezondheid van de heer Schollaert, omringde deze het nuttige werk met zulke krachtige verzorging, dat het tehuis weldra een goede 600 internen telde. Minister de Broqueville nam zelf het initiatief tot het oprichten van het grote instituut van Port Villez, bij Vernon, welk instituut binnen zeer korte tijd het omvangrijkste en schoonste gesticht voor heropleiding zou worden, en dat naar het oordeel van invloedrijke deskundigen de modelinrichting op dit gebied zou moeten worden genoemd. Te Rouen werd een heropleidingsinrichting verbonden aan het hospitaal "Bon Secours", terwijl voor de geïnterneerden in Holland werd gezorgd, door de instelling te Katwijk, door minister Poulet geopend.

Met het aanbieden van de gelegenheid tot heropleiding was het werk niet voltooid. Hoewel men door het invoeren van de verplichting van heropleiding verder was gegaan in de goede richting dan enig ander land van de entente, en men daardoor de zekerheid had bekomen, dat sedert 5 november 1914 geen Belgische verminkte of gebrekkige het hospitaal zou verlaten, die aan beroepsopleiding behoefte zou hebben, zonder dat die beroepsopleiding ernstig was beproefd, was de vrees gewettigd, dat men bij vele verminkten op onwil zou stuiten. Hoe ongelooflijk het ook moge klinken, onkunde, vooroordeel en onverschilligheid, om andere oorzaken maar niet onmiddellijk te noemen, deden tal van verminkten een heropleiding versmaden. De man uit het volk (en dat verschijnsel deed zich overal voor) bleek wantrouwen te koesteren tegen de heropleiding en staarogend op het pensioentje, dat hij als verminkte hoopte te krijgen, vreesde hij dat beroepsopleiding, en dus verhoogde geschiktheid tot werken, de staatstegemoetkoming zou verkleinen.

Dit wantrouwen bleek groot genoeg om een ernstig gevaar voor de heropleiding te worden en de Franse onderstaatssecretaris voor gezondheidsdienst, de heer Justin Godart, gaf dan ook de 14^e juni II. de volgende verzekering: "Het is de verwonding en haar gevolgen, die het pensioen zullen bepalen, en niet de sociale toestand van de verwonde. Voor gelijke verwonding, is aan rijk en arm dezelfde pensioenvergoeding verschuldigd; ook al wordt de arme rijk door zijn arbeid, door een erfenis of wat ook. De staat blijft het pensioen betalen, want het is de geheiligde schuld, die onaantastbaar is, gekocht door bloed en lijden. De verminkten hebben niet het minste verhaal op hun pensioen te duchten door het feit, dat zij een heropleiding genieten en daar met vrucht gebruik van maken. Een gelijke verklaring werd op 15 januari 1916 afgelegd, namens de minister van oorlog, door diens kabinetsdirecteur, de heer de Paeuw, in een conferentie in de ambulance van dr. Depage te De Panne, ten behoeve van de Belgische verminkten.

Inmiddels blijkt het bekend maken van de verminkten met het nut en de mogelijkheden tot het aanleren van een nieuw beroep, of het aanpassen tot de wederuitvoering van het oude, een krachtig middel tot het overwinnen van onwil en onverschilligheid. De aanschouwing van de heropleidingswerkplaatsen kan inderdaad veel. Maar dan moet zij ook onmiddellijk plaats hebben. Is de verminkte eenmaal in de oude omgeving teruggekeerd, en heeft hij zich daar eenmaal te midden van een sleurleven zo goed en zo kwaad mogelijk aan zijn toestand van gebrekkige aangepast, dan is er bovenmenselijke krachtsinspanning nodig om hem daaruit te verlossen en hem te bewegen om naar een heropleidingschool te gaan. De ervaring op dat punt is weinig hoopgevend.

Uit België.

De Duitse gouverneur-generaal in België heeft een verordening uitgevaardigd, houdende verbod koren uit de oogst 1917 op halm van de hand te doen.